

Sierocka, Maria

"Szkolnictwo parafialne w Wielkopolsce w XVII i XVIII wieku (w świetle wizytacji kościelnych)", Stanisław K. Olczak, Lublin 1978 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 70/1, 175

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

wych. Czy opisanie kampanii sejmikowych i przebiegu obrad sejmu daje w efekcie pełny jego obraz? Czy perspektywa sześciu niedziel nie jest zbyt krótka do obserwacji najważniejszego organu władzy Rzeczypospolitej? Sądzę, że ujęcie zastosowane przez Kazimierza Lepsego: Rzeczypospolitej w dobie sejmu — daje dopiero możliwość pełnej ekspozycji przedmiotu badań.

M. W.

Stanisław K. Olczak, *Szkolnictwo parafialne w Wielkopolsce w XVII i XVIII wieku (w świetle wizytacji kościelnych)*, Katolicki Uniwersytet Lubelski Rozprawy Wydziału Historyczno-Filologicznego nr 42, Tow. Naukowe KUL, Lublin 1978, s. 179.

Książka oparta została na zachowanych aktach wizytacji kanonicznych parafii i kościołów wielkopolskiej części diecezji poznańskiej, obejmującej swym zasięgiem dwie trzecie terytorium Wielkopolski (archidiakonaty poznański, śremski, pszczyński). Jako materiał pomocniczy i porównawczy służyły autorowi postanowienia synodów prowincjonalnych i diecezjalnych, a także drukowane materiały pochodzące z prac Komisji Edukacji Narodowej. Ze względu na specyfikę źródeł oraz ich niepełne wykorzystanie przez historyków oświaty, autor sporo miejsca poświęcił krytycznej analizie akt wizytacyjnych, sposobom ich sporządzania, zagadnieniom kompletności zapisów. Główną część książki stanowią rozważania nad siecią szkół parafialnych w Wielkopolsce w XVII i XVIII w. Autor bada ów problem w czterech podokresach: w pierwszej i drugiej połowie XVII wieku, w okresie trzeciej wojny północnej oraz w czasie działalności Komisji Edukacji Narodowej. Uzyskane wyniki pozwalają, jego zdaniem, na przesunięcie procesu załamania się szkolnictwa parafialnego z lat sześćdziesiątych XVII stulecia, jak przyjmowano dotychczas, na początek XVIII wieku. Stwierdza również, iż zmniejszenie się liczby szkół na omawianym terenie nie było tak znaczne, jak sugeruje literatura przedmiotu. Dlatego też w innym świetle należy, zdaniem S. Olczaka, widzieć i oceniać rozwój sieci szkół, jaki dokonał się pod wpływem działalności Komisji Edukacji Narodowej.

Drugą część pracy stanowi krótka charakterystyka organizacji szkolnictwa parafialnego. Autor analizuje ją przez omówienie trzech istotnych dla funkcjonowania szkoły elementów: budynku szkolnego, uczniów i nauczyciela. Niestety, ze względu na zdawkowość informacji w źródłach, głębsza analiza tego problemu jest niemożliwa do przeprowadzenia.

Praca opatrzona została starannie sporządzonym aneksem zawierającym dwie tabele: „Informacje o szkołach parafialnych w wielkopolskiej części diecezji poznańskiej w wizytacjach z XVII i XVIII w.” i „Szkoły w obrębie parafii w wielkopolskiej części diecezji poznańskiej według wizytacji kościelnych z XVII i XVIII w.”

M. S.

Ignacy Lewandowski, *Recepcja rzymskich kompendiów historycznych w dawnej Polsce (do połowy XVIII wieku)*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Seria „Filologia Klasyczna” nr 9, Poznań 1976, s. 172, tabl.

Kapitał zagadnienie wpływu literatury antycznej na kulturę społeczeństw nowożytnej Europy od dawna stanowi przedmiot zainteresowań historyków kultury